

Kapacitetssamarbejdet ved Harrestrup Å

Af **Lotte Kau Andersen**,
chefkonsulent,
HOFOR, projektleder
i projektsekretariatet
for Harrestrup Å

En fælles løsning til fremtidens skybrud

Vandet respekterer ikke kommunegrænser

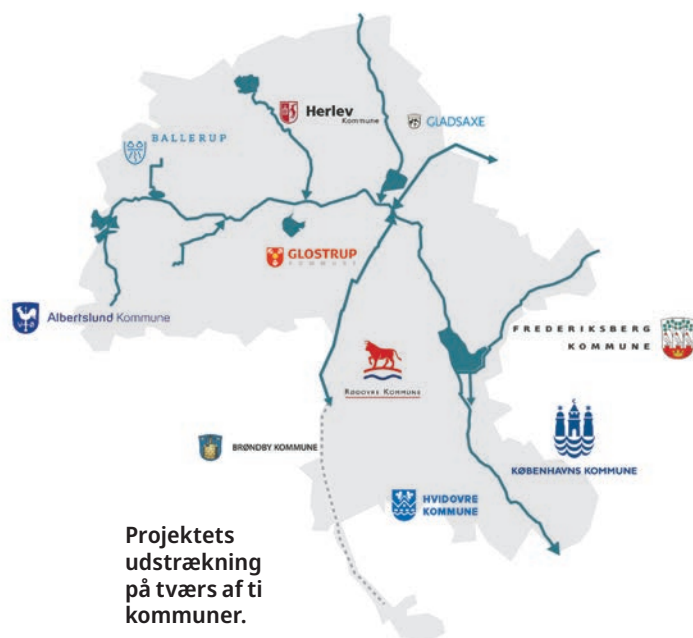

FOTO: JESPER BLÆSILD

Kapacitetssamarbejdet ved Harrestrup Å er et særligt samarbejdsprojekt i hovedstadsområdet mellem ti kommuner og deres forsyningsselskaber om en helhedsorienteret løsning til fælles udnyttelse af åsystemet som vandvej for skybrud. Drøftelser om samarbejde havde været undervejs i mange år. Skybruddet i juli 2011, som resulterede i skader på bygninger og infrastruktur til en værdi af fem mia. kr., blev startskuddet på et mere formaliseret samarbejde mellem parterne.

Borgmestrene i de ti kommuner erkendte, at vandet ikke respekterer kommunegrænser, og de anerkendte, at det var nødvendigt at samarbejde. Målet var at finde tilstrækkelig plads til at håndtere vandet. Samtidig skulle de sikre det åsystem, som har både rekreative og afvandingsmæssige værdier. Det er vigtigt for alle kommuner omkring åen. De dannede derfor et stærkt fællesskab og grundlagde kapacitetssamarbejdet.

En helt ny samarbejdsform

Det er første gang, så mange kommuner og spildevandsselskaber samarbejder om at håndtere regnvand. Parterne har i fællesskab fået udarbejdet en langsigtet og helhedsorienteret plan, der skal gøre det muligt at håndtere regnvandet i det 80 kvadratkilometer store opland til Harrestrup Å, også når de helt store regnskyl falder. Målet for kapacitetsprojektet er, at Harrestrup Å-systemet udbygges og ender med at fungere som en fælles skybrudsstruktur.

Projektet skal således gøre det muligt for kommunerne at lede det skybrudsvand til åen, som de måtte ønske, samtidig med at nærområder til Harrestrup Å-systemet bliver sikret mod skader fra oversvøm-

melser fra åen op til en 100-års hændelse i åen om 30 år. Kommunerne vælger selv, hvordan de vil skybrudssikre deres opland til åen.

Én fælles løsning: 40 anlægsprojekter

Den fælles løsning består af en kombination af fysiske anlæg, der i de fleste tilfælde gennemføres på overfladen og i grønne områder, hvor vandet naturligt vil samle sig. Over de næste 20 år etableres ca. 40 anlægsprojekter og et fælles styringsanlæg, der kan styre vandet og sikre fuld udnyttelse af kapaciteten i det samlede system. Der vil blive etableret grønne oversvømmelsesområder eller bassiner, hvor regnvandet kan forsinkes og kontrolleres, vandløbet vil flere steder blive udvidet, og begrænsende flaskehalse ved broer vil blive bygget om, så vandet kan løbe frit og hurtigere.

Vi skaber mulighed for naturmæssige og rekreative synergieffekter

Det har været en forudsætning for samarbejdet, at forsyningsselskaberne kan finansiere de mange anlægsprojekter efter en aftalt fordelingsnøgle, hvorfor det fælles anlæg har fokus på vandhåndteringen. Hvis det ønskes lokalt, er der gode muligheder for, at kommunerne kan tilføre andre værdier til projekterne såsom natur- og rekreative værdier. I forbindelse med gennemførelse af de mange projekter vil der derfor også være fokus på at komme de lokale interessenter i møde og forsøge at skabe naturmæssige og rekreative synergieffekter. Den type tiltag finansieres af de lokale parter og ikke af det fælles projekt.

Det første færdige projekt i regi af kapacitetssamarbejdet har således kombineret skybrudshåndtering med den lokale forsynings ønske om håndtering af

Oversvømmelses-
arealet i Haralds-
minde skal tilbage-
holde skybrudsvand,
som stammer både fra
åen og fra oplandet.

FOTO: HOFOR

hverdagsregn og den lokale kommunes ønske om mere biodiversitet samt rekreative tiltag. Flere af de igangværende projekter har samme ambition. Klare spilleregler for samarbejdet i kapacitetsplanen blev godkendt og underskrevet af borgmestrene i de ti kommuner samt bestyrelsesformændene i forsyningsselskaberne i 2019. Samtidig blev der underskrevet en aftale om at gennemføre planen sammen med klare spilleregler for samarbejdet, herunder bl.a. hvem og hvordan der kan træffes beslutninger. Senere blev der også vedtaget en rækkefølgeplan for gennemførelse af de mange projekter.

En afgørende faktor for projektets succes har været, at projektet fra starten har haft politisk fokus og et stærkt mandat, som har sikret forankring i kommuner og forsyningsselskaber. De fælles værdier, enighed, åbenhed og tillid, har været grundlæggende for både samarbejdsformen og måden, projektet er blevet organiseret på.

Ansvaret for at realisere det samlede kapacitetsprojekt varetages af en styregruppe med deltagelse af alle parter, hvor beslutninger træffes i fællesskab og under hensyntagen til alle involverede parter interesser. Gennemførelsen af de enkelte anlægsprojekter er uddelegeret til forskellige parter i samarbejdet. I det hele taget har en veletableret struktur, som løbende er blevet udviklet, med klare spilleregler og rammer for rolle, ansvar og beslutningstagning bidraget til et mere effektivt samarbejde.

Projektlederne
samles til
besigtigelse.

FOTO: HOFOR

Tillid og forankring er vejen frem

Koordineringen i samarbejdet foregår ved regelmæssige møder mellem parterne på flere niveauer. Styregruppen er projektejer for kapacitetsprojektet og har beslutningskompetencen i projektet. Styregruppen mødes minimum to gange pr. år for bl.a. at godkende anlægsprojekterne, når planlægningen igangsættes, og når projekterne skal i jorden. Gennemførelsen af de enkelte anlægsprojekter er i tillid uddelegeret til de enkelte parter i samarbejdet. Projektejerskabet for det enkelte anlægsprojekt hviler på det styregruppemedlem, der repræsenterer parten i den overordnede styregruppe. Det er med til at skabe forankring af projektet hos alle parter.

Sekretariatet sikrer fremdriften

Der er desuden nedsat en projektgruppe med repræsentanter for alle parter, og denne gruppe håndterer de mere tekniske og operationelle aspekter. Dette sker i samarbejde med et fælles sekretariat, som spiller en central rolle i den daglige drift og fungerer som bindeled mellem de forskellige parter. Sekretariatet har i samarbejde med sin tekniske og juridiske rådgiver ansvar for at overvåge og løbende orientere projekt- og styregruppe om fremdrift, kvalitet af projekter og økonomi samt bringe relevante forhold og risici op til drøftelse og beslutning. Sekretariatet forbereder, afholder og agerer mødeleder på alle møder i fællesskabet.

Det er også sekretariatet, der efter behov vejleder og hjælper delprojekterne med at følge de aftalte spilleregler og leve op til aftalerne for projekterne, så de løbende kan opnå godkendelser fra parterne i samarbejdet om fremdrift, ændringer mv. Der er blevet etableret en netværksgruppe for alle projektledere, der sikrer den nødvendige videndeling mellem projekterne.

Sekretariatet fungerer desuden som indgang til samarbejdet og er ansvarlig for udvikling af den fælles hjemmeside, kommunikationsmateriale, oplæg på vegne af fællesskabet mv.

Lovgivningen er ikke rustet til de tværkommunale samarbejder

Kapacitetsprojektet for Harrestrup Å er et foregangsprojekt på mange måder. For det første er der tale om et omfattende politisk og teknisk samarbejde på tværs af ti kommuner og deres forsyningsselskaber.

For det andet er lovgivningen ikke skræddersyet til et projekt af den karakter, der opererer på tværs af forsyninger, kommunegrænser og projektyper, der er reguleret af forskellig lovgivning. Det giver løbende juridiske og bureaukratiske udfordringer, hvor løsninger ikke ligger lige for, og hvor der ikke er lignende projekter at skele til.

For det tredje er det et godt eksempel på, at det giver rigtig god mening med en tværkommunal tilgang til vandhåndtering særligt i et område med begrænsede grønne arealer til brug for forsinkelse af skybrudsvandet. Der er god økonomi i at samarbejde om at udnytte de tilgængelige arealer og styre vandtilledningen til åen, da man på den måde kan reducere det samlede volumenbehov og dermed den samlede anlægsøkonomi.

Fællesplaner og lokal implementering virker

Gennemførelsen af de enkelte anlægsprojekter støder løbende på udfordringer. Det handler f.eks. om at håndtere stigende krav til miljøundersøgelser, fredninger eller dilemmaer i forhold til arealinteresser. Flere af projekterne har også interne afhængigheder, der betyder mere koordinering, end man måske er vant til. Det kan medføre ventetid og forsinkelser, der også kan være fordyrende for såvel de enkelte projekter som den samlede plan. Her er det vigtigt at bevare troen på det fælles projekt, da alternativet til de valgte projekter kan være meget dyrere og mere uønskede betonbassiner.

Parterne har tidligere kunnet bestemme over deres del af vandløbet. Dette har vanskeliggjort en optimal udnyttelse af kapaciteten i Harrestrup Å til regnvandshåndtering. Samarbejdet har også vist, at det

Der er tale om et tidsmæssigt langstrakt projekt, hvor de mange anlægsprojekter skal gennemføres over en periode på 20 år.

Det kræver en ekstra indsats hos alle parter at fastholde motivationen

med kapacitetsprojektet er lykkedes for parterne at skabe dette samarbejdsforum. Dette har f.eks. ført til, at alle ejerkommuner for Harrestrup Å i fællesskab har udarbejdet et helt nyt fællesregulativ for Harrestrup Å, som netop i år bliver godkendt og officielt gældende.

Samarbejdet bygger på åbenhed, enighed og tillid, som det blev vedtaget i den første samarbejdsaftale fra 2014. Den vigtigste læring fra kapacitetsprojektet er, at det kan lade sig gøre at planlægge den samlede plan i fællesskab for efterfølgende at lade anlæggene implementere af de lokale parter.

Det er vigtigt at fastholde motivationen!

Kapacitetsprojektet har løbende skiftet fokus, afhængigt af hvilken fase projektet har været i. I de første år var der fokus på at opbygge samarbejdet og udarbejde en fælles kapacitetsplan. Derefter begyndte udviklingen af de første projekter, samtidig med at parterne samarbejdede om de tværgående planer som f.eks. et fælles vandløbsregulativ. Inden for de næste ti år vil cirka halvdelen af anlæggene i Kapacitetsplan 2018 være under etablering, og planlægningen af de resterende projekter vil være påbegyndt. Ny viden kan medføre behov for at justere den overordnede plan. Derudover skal der overvejes en passende samarbejdsform, når de mange projekter overgår til drift. Selvom anlæggene vil blive gennemført af de lokale parter, vil kapacitetsprojektet også fortsat have behov for et fælles forum, hvor parterne åbent kan behandle evt. uenigheder, drøfte økonomi og finde den gode fælles løsning.

Der er tale om et tidsmæssigt langstrakt projekt, hvor de mange anlægsprojekter skal gennemføres over en periode på 20 år. Det kræver en ekstra indsats hos alle parter at fastholde motivationen i fællesskabet på den lange bane, og særligt når ikke alle parter er involveret i arbejdet med anlægsprojekterne. Derfor vil der også fremover være fokus på at genbesøge planen, de fælles mål, aftalerne, involvering og videndeling.